

1963 Panula. Matkailutoimus

Piirittä J:552.

Antton
[Signature]

[Signature]
[Signature]
NW
[Signature]
[Signature]

RAINE PANULA:

LONTOON MONEY MARKET

Lontoon Money Marketin muodostaa joukko mitä erilaisimpia pankkeja, joista tärkeimmät ovat ryhmittyneinä uskomattoman pienelle alueelle Cityn kaupunginosassa. Koska näiden pankkien haarakonttorien välityksellä Cityn Money Market tavallaan ulottuu yli koko maan, voidaan allaolevaa esitystä pitää lyhyenä yhteenvetona Englannin pankkijärjestelmästä, jonka eri ryhmien päätoimintamuotoja ja keskinäistä yhteistoimintaa on pyritty valottamaan lähinnä Money Marketin näkökulmasta.

Järjestelmän keskipiste on Bank of England, jonka läheisyydessä sijaitsevat mm. "viiden suuren" (Big Five) pääkonttorit ja ulkomaanosastot, samoin useimpien Joint Stock Bankien, Merchant Bankien ja Discount House'ien pääkonttorit, ulkomaisten pankkien Lontoon konttorit, arvopaperipörssi, satojen arvopaperienvälittäjien firmat y.m.

Nämä kaikki yhdessä muodostavat kitkattomasti toimivan monimutkaisen systeemin, johon lisäksi niveltyvät monet tämän esityksen ulkopuolelle jätetyt laitokset, kuten vakuutusyhtiöt, erilaiset sijoitusyhtiöt (Investment Trusts, Unit Trusts), talonrakennusrahasot (Building Societies), osamaksuluottolaitokset (Hire Purchase Finance Houses), samoin sellaiset "markkinat" kuin esim. vekselimarkkinat (Discount Market), kulta-, valuutta- ja hyödyke-markkinat.

Joint Stock Bankien, joita myös kutsutaan nimellä Deposit Banks, toiminta tapahtuu etupäässä kotimaassa. Ne pitävät asiakkaidensa lukuun shekkitilejä. Joint Stock Bankien ryhmään kuuluvat tärkeimpänä alaryhmänä Clearing Banks, 11 pankkia, jotka kaikki ovat "London Bankers' Clearing Housen" jäseniä ja joista tunnetuimmat ovat "viisi suurta": Barclays, Lloyds, Midland, National Provincial ja Westminster Bank.

Joint Stock Bankeilla on yhteensä n. 13 000 haarakonttoria, niistä Clearing Bankien konttoreita yli 11 000 (näistä "viiden suuren" n. 9 500). Kun esim. v. 1962

kaikkien Joint Stock Bankien yhteenlaskettu ottolainaus oli n. 9,7 milj. puntaa, oli "viiden suuren" osuus siitä n. 7,2 milj. puntaa.

Shekkitilien kredit-saldoista eivät Deposit Bankit maksa korkoa. Tilinomistajan nauttiman edun muodostavat shekillänosto-oikeus, credit-clearing-järjestelmän (pankkisiirron tapainen) käyttömahdollisuus samoinkuin eräät muut pankkien palvelumuodot, mutta ennen kaikkea mahdollisuus saada luottoa tilivelan muodossa. Koska shekkitilillä olevat varat ovat nostettavissa ilman irtisanomisaikaa, täytyy pankkien suojautua määräämällä tililuotot samoin pyydettyinä maksettaviksi.

Shekkitilien ohella Joint Stock Bankit ottavat talletuksia 7 päivän irtisanomisajalla (time-deposits). Talletuskoron suuruuden pankit sopivat keskenään; se on yleensä n. 2 % alle virallisen diskonttokoron. Maksamalla sakkokoron voi tallettaja siirtää rahaa talletustililtä shekkitilille asettamiensa shekkien katteeksi.

Lisäksi nämä pankit jossakin määrin myöntävät lainoja sekä tunnustavat ja siirtävät asiakkaidensa vekseleitä. Viime vuosien uusista toimintamuodoista mainittakoon keskipitkien vientiluottojen myöntäminen Export Credits Guarantee Departmentin takaamina sekä henkilökohtaiset lainat kestokulutushyödykkeiden, autojen y. m. ostoa varten.

Tililuottojen myöntäminen kuitenkin muodostaa pääosan näiden pankkien toiminnasta, sillä helppo luotonsaantimahdollisuus juuri on se etu, joka tuo asiakkaiden rahat Deposit Bankiin. Tililuoton korko sovitaan sopimuksella kunkin asiakkaan kanssa erikseen, ja se on yleensä $\frac{1}{2}$ - 1 % yli virallisen diskonttokoron, minimi kuitenkin 5 %. Deposit Bankit näin ollen kilpailevat asiakkaista keskenään, mutta eivät juuri muihin ryhmiin kuuluvien pankkien kanssa.

Clearing Bankien omaisuustaseissa vastaavapuolen tärkeimmät erät ovat tili- y.m. luottojen ohella valtion vekselit ja n.s. kultareunaiset (= valtion) arvopaperit. Käteisvarojen ja Bank of Englandissa olevan tilisaldon lisäksi mainittakoon vielä avista- ja nopeasti irtisanottavissa oleva raha, diskonttatut vekselit ja saldot muissa pankeissa. Likviidien varojen prosenttimäärä ei saisi sanottavasti laskea alle 30 % kokonaistalletuk-

sista. (Tätä kirjoitettaessa, marraskuussa 1963, on kuitenkin lehdistössä näkynyt mainintoja Bank of Englandin taholta viime lokakuussa annetusta suosituksesta laskea mainittu alaraja ensi huhtikuuhun saakka 28 %:iin!) 8 % talletusten yhteismäärästä on oltava kassareservinä, s.o. kassassa tai tilillä Bank of Englandissa, n. 7 - 10 % on tavallisesti lainattu "at call" tai hyvin lyhyellä irtisanomisajalla Discount Marketille valtion arvopapereita vastaan. Likviidien varojen loppuosa, n. 13 - 16 %, muodostuu vekseleistä, joista suurin osa on valtion vekseleitä. Nämä kaksi viimeksimainittua erää siis edustavat Money Marketille lainattua rahaa, ja niitä rahaksi muuttamalla pankit täydentävät kassavaransa.

Scottish Banks sekä Northern Irish Banks, jotka myös luetaan Deposit Banks-ryhmään kuuluviksi, poikkeavat toiminnaltaan muista tämän ryhmän pankeista sikäli, että niillä on rajoitettu setelinanto-oikeus: ei-kultakatetta vaativa (fiduciary issue) £ 2,7 milj. sekä lisäksi oikeus rajattomasti laskea liikkeeseen omia seteleitä 100 % katetta vastaan Bank of Englandin seteleissä. Pohjois-Irlannin ja Skotlannin pankit saavat itse päättää kassareservinsä määrän; osa siitä on yleensä tileillä Lontoon Clearing Bankeissa. Talletusehdoissa on eroavaisuuksia muihin Englannin pankkeihin nähden, lisäksi nämä pankit ottavat vastaan rahaa säästötileille. Niillä on omat Lontoon konttorinsa, joiden välityksellä ne liittyvät Lontoon Money Markettiin.

Joint Stock Bankit ovat tärkeitä pienten yritysten rahoittajina. Niiden merkitys ei kuitenkaan yksinomaan rajoitu pankkien toimintaan pääomalähteenä, vaan ne myös monilla palvelumuodoillaan auttavat yrittäjiä ratkaisemaan rahoitusprobleemansa.

Jotkut Deposit Bankit omistavat kaupallisia yrityksiä tai ovat osakkaina sellaisissa. Viime vuosina on myös useita osamaksuluottolaitoksia siirtynyt Deposit Bankien omistukseen.

Useat M e r c h a n t B a n k s-ryhmän pankeista ovat kehittyneet pienistä perheyhtiöistä, jotka aikanaan harrastivat kauppaa. Kun liiketoiminta ylitti omat rahoitusmahdollisuudet, siirryttiin kassalinjalta vekselilinjalle. Näin syntyneet pankit, A c c e p t i n g H o u s e s, huomasivat tuottavaksi liiketoiminnaksi sen, että firman oma nimi lisättiin vähemmän tunnettujen, mutta muuten luotettavien liikkeiden papereihin, ja vähitellen nämä yritykset siirtyivät kaupanteosta kokonaan vekselien hyväksymis- ja muuhun pankkitoimintaan. Moni Accepting House on edelleenkin erikoistunut samalle määrätylle kaupan alalle ja/tai samoihin maihin kuin mihin sen edeltäjänä aikanaan toiminut kauppahuone oli suunnannut toimintansa.

Accepting Houses-ryhmään kuuluu 17 pankkia, kaikki Accepting Houses Committeeen jäseniä. Accepting House'in tunnustaman vekselin diskonttaa Discount Market pienimmällä diskontolla; se edustaa siis vekseleiden korkeinta likviditeettiastetta, jonka ohittavat vain valtion vekselit ja lyhytaikaiset valtion obligaatiot. Accepting House'ien tunnusteita on Bank of England valmis rediskonttaamaan Discount Marketilta.

Accepting House'it harjoittavat muutakin tavallista pankkitoimintaa, mutta eivät juuri pidä shekkitilejä. Talletuksia on lukumääräisesti vähän, mutta ne ovat, päinvastoin kuin Clearing Bankeissa, määrältään suuria, eivätkä niiden korot ole riippuvaisia Clearing Bankien maksamista koroista. Talletuksista suurin osa tulee kotimaisilta pankeilta sekä ulkomailta. Likviidien varojen prosenttimäärä on suurempi kuin Clearing Bankeissa, tavallisesti n. 50 - 65 %. Accepting House'it varustavat Discount Marketin vekseleillä, Deposit Bankit rahalla. Jälkimmäiset lainaavat rahaa, edelliset nimeään.

Accepting House'eilla ei ole yhtenäistä hyväksymisprovisiota, ne siis kilpailevat keskenään, mutta myös tavallaan Deposit Bankien kanssa, sillä joskus voi tunnusteluotto muodostua asiakkaalle halvemaksi kuin tililuotto, ja näin voi tapahtua liikettä kanavasta toiseen.

Tunnustetoiminnassaan on jokaisella Accepting House'illa itse määräämänsä limiitti, joka tavallisesti on oman pääoman ja reservien yhteismäärän kerrannainen. Sääntömääräisiä rajoituksia ei ole, mutta Accepting House'in on tarvittaessa osoitettava Bank of Englandille, että sillä on "riittävä pääoma ja hyvä maine".

Accepting House'ien toiminta ei ole standardisoi-
tua eikä kovinkaan homogeenista; jokaisella pankilla on
omat luonteenomaiset piirteensä, mutta tunnusteluottojen
antaminen kaupankäynnille on niille kaikille yhteistä.
Jotkut tämän ryhmän pankeista ovat Bullion Marketin jä-
seninä ja yksi omistaa kullansulattamon, kolme Accepting
House'ia muodostaa yhdessä yhtiön, joka harjoittaa lento-
koneiden vientiä, lisäksi on yhteistoimintaa mm. sijoitus-
yhtiöiden ja teollisuuslaitosten kanssa. Sotien jälkeen
Accepting House'it ovat kehittäneet uuden toimintamuodon,
kotimaisten obligaatioantien (capital issue) "uittamisen" Lon-
toon markkinoille. Tämä liittyy kuitenkin läheisesti seu-
raavan pankkiryhmän, Issuing House'ien toimintaan.

I s s u i n g H o u s e s on toinen Merchant
Bankien alaryhmä. Siihen kuuluvat 57 pankkia, kaikki
Issuing Houses Associationin jäseniä, muodostavat yhdessä
Accepting House'ien, Stockbrokerien, Stock jobberien y.m.
kanssa New Issue Marketin. Issuing House'it ovat erikoistu-
neet laskemaan liikkeelle ja hoitamaan kotimaisia ja ulko-
maisia obligaatioanteja, toimien siis välittäjinä pitkäai-
kaista pääomaa tarvitsevien ja sitä tarjoavien välillä.
Kuten edellisestkin ryhmät nämä pankit voivat harjoittaa
muita toimintamuotoja, mutta varsinaisessa tehtävässään ne
enemmän toimivat takaajina ja allekirjoittajina kuin ra-
hoituslähteenä, joskin pankki usein pitää osan annista
itse. Lisäksi ne antavat teknillistä apua ilmoittelussa
ym. Monet pankit harjoittavat sekä issuing- että accepting-
toimintaa. Useat Merchant Bankit ovat myös osallistuneet
huomattavalla panoksella valuuttamarkkinoiden kehittämiseen
(erikoisesti Euro-talletukset).

D i s c o u n t H o u s e s. Näiden 12:n London
Discount Market Associationin jäsenen toiminnan edellytys on
"money at call", päivittäin liikepankeilta lainattu raha
(määrältään nykyisin n. £ 900 milj., päivittäinen keskimää-
räinen rahanvaihto - maksetut ja saadut lainat - n. £ 250 milj.).
Noin 60 % call moneysta tulee 11:lta Clearing Bankilta ja
Skotlannin pankeilta, jotka ryhmät yhdessä muodostavat maan
haarakonttoriverkoston pääosan. Lopuista 40 %:sta suurin osa
tulee Cityn muista pankeista, joiden joukossa on myös
ulkomaisten pankkien Lontoon konttoreita; osa tulee lisäk-

si ulkomaiden pankeilta sekä englantilaisilta kaupp- ja teollisuuslaitoksilta.

Pankeilta saamallaan rahalla Discount House'it ostavat valtion vekseleitä, tavaravekseleitä ja lyhytaikaisia valtion obligaatioita, joita he antavat pankeille ottamiensa lainojen vakuudeksi. Discount House saa tuotonsa arvopapereista saamansa korkotulon ja lainaamastaan rahasta maksamansa koron erotuksena sekä vekselien ja arvopapereiden osto- ja myyntitoiminnan tuottamasta voitosta.

Discount House'in päivittäinen toiminta on varsin erikoinen ja muiden pankkilaitosten päiväohjelmasta täysin poikkeava. Aamupäivisin Discount House'ien edustajat käyvät pankeissa tiedustelemassa, aikovatko nämä sinä päivänä irtisanoa lainojaan tai antaa uusia. Samalla sovitaan lainojen koroista ja ostettavien tai myytävien vekselien diskontoista. Useinkin pankit tällöin varovaisuussyistä irtisanovat enemmän kuin antavat uusia lainoja, koska iltapäivällä mahdollisesti sisääntulevista maksuista ei monestikaan ole etukäteen tietoa. Näin ollen Discount House'it usein joutuvat tässä vaiheessa suorittamaan enemmän kuin saamaan. Koska niillä ei ole rahareservejä - ne nimittäin tasoittavat tilinsä päivittäin ja niiden on maksettava pankkien tileille klo 15:aan mennessä sinä päivänä irtisanotut määrät sekä suoritettava ostamiensa arvopaperien hinta - alkaa Discount House'issa puolenpäivän jälkeen kova hyörinä ja puhelimet ovat kuumina. Jos rahaa tarvitaan paljon, nousee tarjottu korkoprosentti ja pankkeihin iltapäivällä kertynyt raha lähtee liikkeelle. Usein käy niin, että pankkien aamupäivällä irtisanoma raha virtaa takaisin Discount House'eihin iltapäivällä. Näin onnellisesti ei kuitenkaan aina ole asian laita, esimerkiksi jos on suuria maksuja valtion kassaan. Tällöin on Discount House'illa kaksi mahdollisuutta: käyttää n. s. P r i v i l e g e m o n e y -oikeutta tai turvautua Bank of Englandiin. Edellinen tarkoittaa sopimuksella pankkien kanssa kiinnilyötyä määrää, jonka Discount House saa nostaa, ellei se saa tilejään tasoihin päivän päättyessä. Jos Discount House'illa on tällainen sopimus esim. kaikkien Clearing Bankien kanssa, voi privilege moneyn määrä nousta yhteensä n. 500 000 - 1 000 000 puntaan.

Vain Discount House'eilla on oikeus turvautua Bank of Englandiin, joko lainaamalla sieltä määrättyjä arvopapereita vastaan (valtion vekselit, määrättyt vekselit ja määrättyt lyhytaikaiset valtion obligaatiot) tai myymällä niitä keskuspankille (to go to the bank). Rediskonttaus tapahtuu virallisella diskonttokorolla, samoin myös lainaaminen, jos vakuutena on yksinomaan valtion vekseleitä, muussa tapauksessa korko on tavallisesti hiukan korkeampi. Discount House kärsii näin tehdessään aina tappiota, koska se ostaa näitä papereita Bank Rate'ia pienemmällä diskontolla. Sitäpaitsi Bank of England ei lainaa 7 päivää lyhyemmäksi ajaksi ja sen ostamien valtion vekselienkin on oltava aikaisintaan viikon kuluttua erääntyviä. Näin ollen keskuspankille vakuudeksi tai myytäväksi kelpaavien arvopapereiden laatu määrää, mitä papereita Discount House voi ostaa, sillä pankit puolestaan haluavat tältä oman lainansa vakuudeksi sellaisia papereita, jotka Discount House tarvittaessa voi muuttaa rahaksi Bank of Englandissa, joten pankeilla on tietoisuus saada varmasti rahansa takaisin halutessaan.

Saattaa olla, että Bank of England rahapoliittisista syistä ei halua korkojen nousevan markkinoilla. Tällöin sen ei tarvitse odottaa, kunnes Discount House'it tulevat lainaamaan rahaa, vaan se voi panna itse rahaa liikkeelle jo aikaisemmin päivällä saadessaan tietää rahaa olevan niukasti (Discount House'ithan kääntyvät keskuspankin puoleen vasta myöhään iltapäivällä). Tällöin se käyttää agenttiaan, erästä Discount House'ia, välittäjänä, n.s. Special Buyerina, jolloin tämä Bank of Englandin toimeksiannosta ostaa vekseleitä Discount House'elta varustaan nämä täten niiden tarvitsemalla rahalla. Tämä menetelmä on nimeltään Direct Assistance. Vaihtoehtoisesti Special Buyer voi ostaa vekseleitä pankeilta, joilta raha sitten normaalia tietä virtaa Discount House'eille joko lainoina tai suorituksena ostetuista vekseleistä. Tämä on ns. Indirect Assistance. Kun rahaa on liikaa markkinoilla, sama agentti myy vekseleitä Discount House'eille, jolloin nämä niitä vastaan pystyvät lainaamaan pankeilta niiden ylijäämärahan, tai agentti myy papereita suoraan pankeille.

Valtio laskee Bank of Englandin kautta viikottain liikkeelle n. 200 - 300 milj. punnan edestä valtion vekseleitä. Discount House'it osallistuvat syndikaattina viikottaiseen merkintään. Jokainen House anoo sille määrättyä kiintiötä ja kaikki House'it sopivat yhteisestä hinnasta. Merkitsijöitä on muitakin; esim. Bank of England itse osallistuu merkintään ulkomaisten pankkien puolesta. Sensijaan Joint Stock Bankit eivät välittömästi ota osaa, vaan ostavat tarvitsemansa vekselit Discount House'eilta. Syndikaatti merkitsee aina koko tarjotun määrän, mikä takaa sen, että kukaan ei saa papereita halvemmalla kuin Discount House'it, ja jos viimeksimainitut joutuvatkin ostamaan koko annin, eikä niillä olisi varaa siihen, voivat ne aina turvautua keskuspankkiin viimeisenä keinona, ellei Special Buyer sitä ennen olisi puuttanut asiaan. Joka viikon perjantaina Bank of England tarjoukset tutkittuaan tiedottaa, mikä on alin hinta, johon tehtyjä merkintätarjouksia on hyväksytty ja kuinka monta prosenttia siihen hintaan merkityistä (sitä korkeammat tarjoukset hyväksytään siis kaikki), samoin ilmoitetaan hyväksytyjen tarjousten yhteismäärä ja keskimääräinen diskonttoprosentti sekä seuraavana perjantaina merkittäväksi tarjottava määrä. Discount House'it myyvät osan saamistaan valtion vekseleistä liikkeellelaskupäivänä (ns. hot bills) ja useimmat muutkin 1 - 5 viikon kuluttua. Pankit saavat näin valita haluamiaan eräpäiviä. Discount House'ien valtion vekseleistä maksama hinta määrää suurin piirtein vekselikorkojen yleisen tason Lontoon markkinoilla, ja punnan forward-kursseihin vaikuttavana tekijänä se kiinnostaa myös Foreign Exchange Marketia.

Tavaravekseli kauppa kuuluu Discount House'ien perinteelliseen liiketoimintaan. Monet näistä vekseleistä liittyvät laivauksiin, jotka eivät edes sivua Englannin rannikoita, monilla rahoitetaan raaka-aineostoja tai osamaksukauppaa. Usein ne on asetettu Accepting House'ien myöntämien tunnusteluottojen puitteissa. Discount House'it myyvät useimmat tavaravekselit pankeille pidettyään niitä hallussaan 3-4 viikkoa.

Lyhytaikaisia valtion obligaatioita Discount House'it ostavat ja myyvät etupäässä Lontoon arvopaperipörssin brokerien välityksellä. Monella Discount House'illa on yli 1/3 varoista investoituna näihin papereihin. Valtion arvopaperien keskittäminen harvoin käsiin helpottaa niiden lunastamista erääntyessä tai konvertoimista uusilla lainoilla.

Tasoittamalla pankkien varojen liikkeen heilahte-
luja Discount House'it yksinkertaistavat näiden toimintaa ja auttavat niitä ajoittaisista likviditeetin häiriöistä huolimatta keskittymään päätehtäväänsä, luoton antamiseen elinkeinoelämälle.

Edellä mainittujen pankkiryhmiä lisäksi on vielä mainittava S a v i n g s B a n k s, pankit, jotka ottavat vastaan säästötalletuksia yleisöltä, mutta eivät myönnä samoja shekillänosto- y.m. etuja kuin Deposit Bankit, sekä O v e r s e a s a n d F o r e i g n B a n k s, joiden liiketoiminnan pääosa suuntautuu ulkomaille. Näiden pankkien Lontoon konttorit on perustettu käyttämään hyväkseen niitä etuja, joita tämä maailmankaupunki tarjoaa kansainvälisenä finanssikeskuksena sekä rahoittamaan kotimaittensa tuonti- ja vientikauppaa.

B a n k o f E n g l a n d illa, pankkien pankkina, on tietenkin varsin keskeinen asema koko järjestelmässä. Puuttumatta tässä yhteydessä enää tarkemmin keskuspankin moninaisiin tehtäviin, jotka sinänsä muodostavat oman lukunsa, mainittakoon kuitenkin täydellisyyden vuoksi, että valtion vekseleitä voidaan, paitsi edellä selostetulla tavalla, päästää liikkeelle myös ns. Tap-issue'na, s.o. suorana, ei markkinoiden kautta tapahtuvana antina Valuutantasausrahastolle (Exchange Equalisation Account) sekä muille valtion elimille ja että valtiokonttori lainaa sitäpaitsi suoraan pankeilta asettamalla niiden merkittäviksi viikottain ei-markkinoitavia talletustodisteita (Treasury Deposit Receipts).

Ennen vanhaan Lontoo oli kiistattomasti maailman tärkein kauppaja finanssikeskus, ja punta tunnetuin ja arvossapidetyin kansainvälinen valuutta. Sodot ovat tällä

vuosisadalla ehkä horjuttaneet tätä arvovaltaa, ja kestikin verraten kauan, ennenkuin Englanti ja Lontoon Money Market toipuivat toisen maailmansodan jälkiseurauksista. Kuitenkin, vaikka useita uusia keskuksia on noussut Lontoon rinnalle, kuulee vieläkin usein sanottavan, ettei mikään niistä omista niin hienosti organisoitua, tervettä ja aktiivista Money Marketia kuin Lontoo.

Liitteenä kaavakuva.

LONTON MONEY MARKETIN PÄÄTOIMINNAT

→ = KÄTEISSUOR., + LUOTONANTO
→ = ARVOPAP. + TAVARAVEKS.

